

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่องบทบาททางสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนไทยในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและการปรับตัวคนไทยการจ้ดระเบียบทางสังคม และดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทย สถานภาพ และบทบาททางสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนไทยในรัฐกลันตัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สังเกต และสัมภาษณ์คนไทยในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย

คนไทยในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย อาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้มาอย่างยาวนาน จนถึงขณะนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าคนไทยเหล่านี้เข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้ตั้งแต่เมื่อใด และด้วยเหตุผลใด แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ที่มีคนไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เป็นจำนวนมากแล้ว และมีสถานภาพเป็นคนสัญชาติมาเลเซีย เชื้อสายไทย นับถือศาสนาพุทธ ในสังคมมาเลเซียที่ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งด้วยคุณสมบัติเหล่านี้จึงทำให้กลุ่มคนไทยกลายเป็นชนกลุ่มน้อยไปโดยปริยาย

วิถีชีวิตและการปรับตัวคนไทยในรัฐกลันตัน พบว่า คนไทยมักอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยไม่ปะปนกับคนมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน คนไทยเหล่านี้จะใช้ภาษาไทยถิ่นเป็นภาษาพูดและมีคนไทยเพียงจำนวนน้อยที่สามารถใช้ภาษาเขียนได้ด้วย แต่ทั้งนี้คนไทยทุกคนมีความสามารถในการสื่อสารภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาราชการ การอยู่ท่ามกลางสังคมอิสลาม คนไทยจึงมีการปรับตัวพอสมควร ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อคนมลายูที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างและมีความเป็นเจ้าของประเทศมากกว่า ด้านความสัมพันธ์กับคนมลายูนั้นแม้จะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนาก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรรุนแรง สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ ส่วนกิจกรรมใดที่เป็นกิจกรรมเฉพาะของแต่ละกลุ่มก็แยกกันไปไม่มีการก้าวก้าวยกัน

คนไทยในกลันตัน เห็นความสำคัญของการศึกษา และพยายามส่งบุตรหลานของตนให้ได้เข้าศึกษาสูงๆ ทั้งนี้ก็เพื่อโอกาสในการประกอบอาชีพและยกระดับฐานะของตนให้เทียบเท่าคนเชื้อชาติอื่นๆ ที่สำคัญรัฐบาลมาเลเซียไม่ได้กีดกันในเรื่องสิทธิทางการศึกษาแต่ในทางตรงกันข้ามกลับให้การสนับสนุนอย่างยิ่ง ส่วนพระสงฆ์ในรัฐกลันตันมิได้มีฐานะเฉพาะการเป็นนักบวชที่ต้องเป็นผู้สืบ

ทอดพุทธศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่ในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไทยและเป็นผู้นำชุมชนชาวไทยไปในคราวเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ คนไทยในกลันตันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อย่างหลากหลายแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศของแต่ละอำเภอ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญเช่น พืชผัก ข้าว ยางพารา ไม้ยาสูบ เป็นต้น สำหรับคนรุ่นใหม่นิยมเข้าไปทำงานในเมืองตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน ส่วนที่ประกอบอาชีพรับราชการมีเพียงจำนวนน้อย คนไทยในกลันตันส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง

ด้านการเมือง คนไทยในรัฐกลันตันเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเมืองน้อยมากไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติ ระดับรัฐ ระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่การเมืองภาคพลเมือง คนไทยทั้งหลายอยู่ในสถานะเพียงไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งหรือให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบเท่านั้น ส่วนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของภาคประชาชนพบว่า คนไทยไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก คงมีเพียงแต่ความร่วมมือทางศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้นยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปแต่ก็เป็นความร่วมมือที่ถูกสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

วัฒนธรรมของคนไทยในกลันตันมีลักษณะคล้ายวัฒนธรรมของคนไทยในประเทศไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมในภาคใต้ เช่น ภาษา ศาสนาและประเพณี คนไทยในกลันตันจะใช้ภาษาได้สำเนียง อ.ตากใบ มีการจัดประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือกิจกรรมทางศาสนาอื่นๆ เช่นการใส่เปรต (บุญเดือนสิบ) เป็นต้น นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อมวลชนของประเทศไทย ทั้งทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ มีอิทธิพลสำคัญที่ทำให้คนไทยมีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมไทย หรือสามารถสืบทอดไปสู่คนไทยในรุ่นหลังๆ ได้

การดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทย ในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซียได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน จากรุ่นสู่รุ่น แม้ในปัจจุบันที่สังคมก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์แล้ว แต่ก็ยังเห็นภาพความเป็นคนไทยที่แจ่มชัดในรัฐกลันตัน คือ ด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม กล่าวคือด้านภาษา คนไทยในรัฐกลันตันใช้ภาษาไทยท้องถิ่นในการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มคนไทยด้วยกัน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะโดยมีสำเนียงคล้ายๆ กับภาษาไทยถิ่น อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ยังมีการตั้งโรงเรียนเพื่อสอนภาษาไทยให้กับเด็กและเยาวชนคนไทยภายในวัด

ด้านศาสนา คนไทยส่วนใหญ่ในรัฐกลันตันนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งศาสนาพุทธได้กลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของคนไทยในกลันตัน กล่าวคือวัดและชุมชนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ คนไทยในรัฐกลันตันมีความศรัทธาในศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก และเห็นว่าการส่งเสริมศาสนาเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคน นอกจากนี้การบวชของกุลบุตรก็ยังเป็นค่านิยมของคนไทย กล่าวคือชายไทยเมื่ออายุตั้งแต่ 20 ขึ้นไปต้องหาโอกาสบวชเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่แตกต่างจากคนไทยในประเทศไทย สำหรับพระสงฆ์ในรัฐกลันตัน มีความสัมพันธ์กับคณะสงฆ์ไทยทั้งในแง่การบริหารกิจการคณะสงฆ์ คณะสงฆ์รัฐกลันตันได้จัดให้มีการเรียนหลักสูตรนักธรรมสำหรับพระสงฆ์ ตั้งแต่ชั้นตรี โท และเอก สำหรับฆราวาสก็มีการเรียนหลักสูตร "ธรรมศึกษา" และมีการจัดสอบวัดความรู้เป็นประจำทุกปี

การดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านวัตถุนั้นจะปรากฏเด่นชัดในสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นโบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป และรูปเคารพต่าง ๆ โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุหรือวัฒนธรรมทางจิตใจ (Non Material Culture) พบว่าคนไทยในรัฐกลันตันมีประเพณีเหมือนกันคนไทยในประเทศไทยทุกประการซึ่งจำแนกได้สองประเภทคือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อ โดยประเพณีสงกรานต์และลอยกระทงได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของรัฐกลันตันด้วย

ดนตรีและการละเล่น คนไทยในกลันตันชื่นชอบการละเล่นพื้นบ้านแบบไทย ๆ ดังนั้นเมื่อมีงานสำคัญ ๆ ในชุมชน ก็มักจะนำการแสดงพื้นบ้านมาฉลองสมโภชเสมอ ๆ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ดนตรีและการละเล่นของไทยเอาไว้ด้วยแต่ก็ไม่แพร่หลายนักเพราะขาดแคลนผู้สอนและเครื่องดนตรีไม่พร้อม ส่วนค่านิยมความเชื่อแบบไทย คนไทยในรัฐกลันตันยังมีความเชื่อในเรื่องโชคลาง เครื่องรางของขลัง นับถือผีบรรพบุรุษ พระภูมิเจ้าที่ ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

การจัดระเบียบสังคม ด้านวิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน (Folkways) นั้นพบว่าบุคลิกลักษณะของคนไทยเป็นคนรักสงบไม่ชอบมีปัญหาและความรุนแรง ทำให้สังคมไทยในรัฐกลันตันมีความปรกติสุข โดยมีต้องสร้างกฎเกณฑ์ใด ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือทุกคนต่างก็ทำมาหากิน ไม่ก้าวร้าวเบียดเบียนกัน มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามลำบากเช่น เมื่อมีคนเจ็บป่วย เสียชีวิต หรือมี

งานวัดงานบุญ ก็จะออกมาช่วยเหลือกันโดยไม่ต้องบอกกล่าว ด้านจารีตและกฎศีลธรรม (Mores) คนไทยในรัฐกลันตันได้ยึดเอาวัฒนธรรมชาวพุทธ และหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต และสร้างความเป็นปกติสุขในสังคม ในส่วนกฎหมาย (Laws) นั้นคนไทยในรัฐ กลันตันจะเกรงกลัวกฎหมายของมาเลเซียมาก เพราะมีการบังคับใช้อย่างจริงจังและรุนแรง

บทบาททางสังคมของคนไทยในรัฐกลันตัน มีความสัมพันธ์กับสถานภาพของคนไทยในสอง ส่วนคือ ประการแรกในฐานะที่เป็นพลเมืองของมาเลเซีย และประการที่สองในฐานะที่เป็นคนในกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในรัฐกลันตัน บทบาททางสังคมในฐานะที่เป็นพลเมืองมาเลเซีย คน ไทยมีบทบาทอยู่อย่างจำกัด เพราะคนไทยมีชีวิตอยู่อย่างเจียมเนื้อเจียมตัวในฐานะคนกลุ่มน้อยใน สังคม ส่วนบทบาทที่พอจะพบเห็นอยู่บ้างก็คือการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเคารพกฎหมาย และให้ ความร่วมมือในกิจการที่รัฐร้องขอ

บทบาททางสังคมในฐานะที่เป็นคนไทยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม 1) ด้านสังคม ครอบครัวมีบทบาทที่สำคัญคือการส่งเสริมให้บุตรหลาน ได้รับการศึกษาจนสุดความสามารถ ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าการศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของ บุตรหลานได้ในอนาคต นอกจากนี้ครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญในการอบรมบุตรหลานให้เป็นคนดี และมีจิตสำนึกของความเป็นไทย ดังจะเห็นได้จากการส่งบุตรหลานของตนให้เข้าเรียนในโรงเรียน สอนภาษาไทย เพื่อเรียนรู้ภาษาไทย มารยาทไทย และหลักสูตรธรรมศึกษา ส่วนบทบาทของคน ไทยที่มีต่อชุมชนคนไทยในรัฐกลันตัน คือการร่วมสร้างความปกติสุขและความปรองดองภายใน ชุมชน ซึ่งได้สะท้อนภาพให้เห็นผ่านกิจกรรมของชุมชนที่มีการจัดอย่างต่อเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่ง จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี 2) บทบาททางด้านเศรษฐกิจ คนไทยมีบทบาทใน ฐานะผู้ผลิตขั้นปฐมภูมิกล่าวคือ คนไทยส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรายย่อย เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยง สัตว์ ทำไร่ยาสูบ หรือสวนยางพารา เป็นต้น ด้านธุรกิจการค้ามีคนไทยเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ ประกอบอาชีพทางด้านนี้ ส่วนคนรุ่นใหม่ต่างมุ่งสู่เมืองใหญ่เพื่อทำงานในบริษัทห้างร้านต่างๆ ที่ สำคัญคนไทยไม่นิยมรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด 3) ด้านการเมือง คนไทยที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครองนั้น เพียงการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ เท่านั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีคนไทยในรัฐกลันตันได้เข้าไปดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมืองแต่อย่าง ใด ส่วนจะมีการทำกิจกรรมทางการเมืองบ้างก็อยู่ในส่วนผู้ใหญ่อำนาจที่ได้รับแต่งตั้งทั้งจากพรรค

รัฐบาลกลางและพรรครัฐบาลของรัฐ ที่นอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่คนไทยตามขอบข่ายอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบแล้ว คนกลุ่มนี้ยังทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนให้กับพรรคของตนด้วย 4) บทบาททางด้านวัฒนธรรม คนไทยได้แสดงบทบาทด้านนี้อย่างเด่นชัด ทั้งบทบาทด้านการอนุรักษ์และบทบาทด้านการส่งเสริมสนับสนุน กล่าวคือ บทบาทด้านการอนุรักษ์ คนไทยในรัฐกลับต้นได้แสดงบทบาทในการให้คุณค่าและความสำคัญกับวัฒนธรรมของตนที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนออกในด้านภาษา ศาสนา ศิลปะดนตรี และกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน มีความพยายามของกลุ่มคนไทยที่จะยกระดับประเพณีสำคัญของตน เช่น สงกรานต์และลอยกระทงให้เป็นวัฒนธรรมสำคัญของรัฐ ซึ่งก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากรัฐ เพราะจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และธรรมศึกษา เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมไปสู่บุตรหลานรุ่นหลังต่อไป

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นการแสดงบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคนไทยในรัฐกลับต้น ซึ่งจากการศึกษาด้านบทบาททางสังคมของคนไทยแล้วพบว่าคนไทยมีบทบาททางสังคมจำกัด จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ต้องจำกัดตามไปด้วย ดังการจำแนกประเด็นในการพิจารณาดังนี้ 1) ด้านสังคม พบว่าคนไทยมีส่วนร่วมเฉพาะภายในสังคมของคนไทยเท่านั้น กล่าวคือคนไทยมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ปรกติสุข รักใคร่ปรองดองให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ให้การช่วยเหลือกันเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนจำเป็น ซึ่งทั้งหมดนี้กลายเป็นวิถีชีวิตในวัฒนธรรมของคนไทยอยู่แล้ว ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่มีรูปแบบชัดเจนนั้น คนไทยไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าใดนัก ส่วนสมาคมสยามกลับต้น ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของคนไทยหัวก้าวหน้าเพื่อเป็นองค์ทางสังคมในการพัฒนาชุมชนชาวไทย และต่อรองทางการเมืองกับรัฐบาล แต่คนไทยก็ให้ความสนใจน้อย 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ พบว่า นอกจากการเป็นผู้ผลิตขั้นปฐมภูมิแล้วไม่พบว่าคนไทยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้านอื่นแต่อย่างใด 3) ด้านการเมือง คนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อันเป็นหน้าที่พลเมืองเท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเมืองนั้น ไม่พบว่ามีคนไทยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ที่อาจจะมีส่วนก็เพียงการเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในระดับชุมชนเท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับการเมืองภาคพลเมืองนั้น จะจำกัดขอบเขตอยู่เพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม 4)

ด้านวัฒนธรรม คนไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านนี้มากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญสำหรับประเทศไทยที่จะให้เป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการชนกลุ่มน้อยของประเทศ โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรมกับส่วนกลาง มาตรการสำคัญประการหนึ่งคือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และเท่าเทียมกันในทุกเชื้อชาติจึงจะทำให้เกิดความปรกติสุขในสังคมได้

Prince of Songkla University
Pattani Campus